



SVEA HOVRÄTT  
Miljööverdomstolen  
Rotel 0613

**DOM**  
2010-12-27  
Stockholm

Mål nr  
M 10320-09

## ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, miljödomstolen, dom 2009-12-01 i mål M 1366-09, se bilaga A

### KLAGANDE

1. Lars Assarsson, Håstad 282, Gottorps Gård, 225 94 Lund
2. Anders Bergström, Vadmöllan 222, 225 94 Lund
3. Ann-Mari Bergström, samma adress
4. Tommy Bing, Stångby 611, 225 91 Lund
5. Ingemar Hansson, Håstad 421, 225 94 Lund
6. Göran Håkansson, Blekingegatan 29, 244 32 Kävlinge
7. Ingmar Kronfehlt, Vadmöllan 223, 225 94 Lund
8. Lotta Kronfehlt, samma adress
9. Anders Månsson, V Hoby, pl 154, 225 91 Lund
10. Kerstin Nisula, Kungsljusvägen 8, 246 51 Löddeköpinge
11. Lisa Nyberg, Lilla Håstad 231, 225 94 Lund
12. Ruth Persson, Stångby 641, 225 91 Lund
13. Matti Ristinmaa, Håstad 111, 225 94 Lund
14. Gunvor Stridh, Bösamöllan 261, 225 94 Lund
15. Åke Stridh, samma adress
16. Stacey Sörensen, Håstad 111, 225 94 Lund
17. Anna Åkesson, Stångby 642, Åkesborg, 225 91 Lund
18. Cecilia Åkesson, samma adress
19. Christer Åkesson, Hoby Prästlöneboställe, 225 91 Lund
20. Eva Åkesson, Nybo Håstad 101, 225 94 Lund
21. Kerstin Åkesson, Stångby 642, Åkesborg, 225 91 Lund
22. Kristina Åkesson, samma adress
23. Louise Åkesson, Hoby Prästlöneboställe, 225 91 Lund
24. Sture Åkesson, Stångby 642, Åkesborg, 225 91 Lund
25. Torsten Åkesson, Nybo Håstad 101, 225 94 Lund
26. Kerstin Årnes, Håstad 112, 225 94 Lund
27. Simon Årnes, samma adress

### MOTPARTER

1. Eolus Vind AB, 556389-3956, Box 95, 281 21 Hässleholm
2. Länsstyrelsen i Skåne län, 205 15 Malmö

### SAKEN

Tillstånd till vindkraftverk

Dok.Id 922372

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
<b>E-post:</b> svea.hovratt@dom.se www.svea.se				

**MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT**

Miljööverdomstolen upphäver miljödomstolens dom och Länsstyrelsens, miljöprövningsdelegationen, i Skåne län beslut den 19 mars 2009, dnr 551-58046-08, och avslår ansökan.

---

**YRKANDEN M.M. I MILJÖÖVERDOMSTOLEN**

Klagandena har yrkat att miljödomstolens dom ska upphävas.

Eolus Vind AB har bestritt ändring.

Länsstyrelsen i Skåne län har bestritt ändring.

Lunds kommun har i beslut den 28 oktober 2010 avstyrkt ansökan.

**UTVECKLING AV TALAN**

Parterna har här åberopat samma grunder och i allt väsentligt utvecklat sin talan på samma sätt som vid miljödomstolen.

Eolus Vind AB har tillagt följande. Lunds kommun har genom beslut av miljönämnden, på delegation från kommunstyrelsen, tillstyrkt aktuell anläggning under handläggningen hos länsstyrelsen. Därefter har inget nytt tillförts målet varför det har saknats anledning att på nytt höra kommunen om dess inställning. Det noteras att kommunen själv inte har överklagat att tillstånd meddelats. Det är betänkligt från ett rättsäkerhetsperspektiv om kommunens beslut den 28 oktober 2010 skulle tillmätas betydelse. Det får orimliga konsekvenser om en sökande inte kan förlita sig på ett positivt beslut från en kommun och det strider dessutom mot Miljööverdomstolens praxis som motiverades av att en företagare måste ha en rimlig möjlighet att förutse vilka risker denna tar när ett nytt tillståndspliktigt projekt inleds (se dom meddelad den 22 december 2008, mål nr M 3336-07).

**MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL**

Genom den ändring i 16 kap. 4 § miljöbalken som trädde i kraft den 1 augusti 2009 gäller numera att tillstånd till en anläggning för vindkraft får ges endast om den kommun där anläggningen ska uppföras har tillstyrkt det. Övergångsbestämmelse saknas. Det innebär, som Miljööverdomstolen har utvecklat närmare i bl.a. rättsfallet MÖD 2010:21, att den nya bestämmelsen ska tillämpas i detta mål även om ansökningsförfarandet inleddes före ikraftträdandet och trots att miljönämnden tidigare tillstyrkt ansökan.

Eftersom kommunen inte har tillstyrkt den sökta etableringen ska miljödomstolens dom och länsstyrelsens beslut upphävas och ansökan avslås.

Domen får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Dirke, Roger Wikström, skiljaktig, och Rose Thorsén, referent, samt miljörådet Bengt Jonsson.

Föredragande har varit EvaLinda Sederholm.  
Skiljaktig mening, se nästa sida.

**Skiljaktig mening i Miljööverdomstolen**

Hovrättsrådet Roger Wikström är skiljaktig och anför:

Vid införandet av bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken var frågan om behovet av övergångsbestämmelser föremål för särskilda överväganden. Det anges i prop. 2008/09:146, Prövning av vindkraft, s. 47, under rubriken Ikraftträdande och övergångsbestämmelser att ändringarna träder i kraft den 1 augusti 2009. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före den 1 augusti 2009. Övergångsbestämmelse om detta meddelades till ändringarna i plan- och bygglagen men inte till ändringarna i miljöbalken.

Det generella uttalandet i propositionen att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för överklagande av beslut som har meddelats före den 1 augusti 2009 har alltså inte följts genom införande av någon övergångsbestämmelse avseende ändringarna i miljöbalken. Eftersom förslagen i propositionen får ses som en helhet som anges vara förslag till ändringar som syftar till att underlätta utbyggnaden av vindkraft samtidigt som kraven på en rättssäker och omsorgsfull prövning inte minskar (a. prop. s. 1), är det enligt min mening inkonsekvent att den nya bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken om kommunens veto ska tillämpas direkt på överklagade beslut som har meddelats före ikraftträdandet samtidigt som de äldre bestämmelserna i plan- och bygglagen ska fortsätta att gälla för sådana äldre beslut. Därför anser jag att det får ses som ett förbiseende att en uttrycklig övergångsbestämmelse inte infördes till bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken. Bestämmelsen är inte heller en processuell bestämmelse, vilka brukar tillämpas från ikraftträdandet om annat inte har föreskrivits. Därför menar jag att bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken inte ska tillämpas vid prövning av överklagade beslut som har meddelats före den 1 augusti 2009.

Miljööverdomstolen borde därför, enligt min mening, ha fortsatt prövningen av överklagandet trots att kommunen i Miljööverdomstolen inte har tillstyrkt ansökan.



VÄXJÖ TINGSRÄTT  
Miljödomstolen

**DOM**  
2009-12-01  
meddelad i  
VÄXJÖ

Mål nr M 1366-09

### KLAGANDE

1. Lars Assarsson, Håstad 282, Gottorp, 225 94 LUND
2. Anders Bergström, Vadmöllan 222, 225 94 LUND
3. Ann-Marie Bergström, Vadmöllan 222, 225 94 LUND
4. Tommy Bing, Stångby 611, 225 91 LUND  
Ombud: Torsten Åkesson, Håstad 101, Nybo, 225 94 LUND
5. Ingemar Hansson, Håstad 421, 225 94 LUND
6. Göran Håkansson, Blekingegatan 29, 244 32 KÄVLINGE
7. Ingmar Kronfeldt, Vadmöllan 223, 225 94 LUND
8. Lotta Kronfeldt, Vadmöllan 223, 225 94 LUND
9. Anders Månsson, V Hoby, pl 154, 225 91 LUND
10. Kerstin Nisula, Kungsljusvägen 8, 246 51 LÖDDEKÖPINGE
11. Lisa Nyberg, Lilla Håstad 231, 225 94 LUND
12. Gunnar Persson, Stångby 641, 225 91 LUND
13. Ruth Persson, Stångby 641, 225 91 LUND
14. Matti Ristinmaa, Håstad 111, 225 94 LUND
15. Åke Stridh, Bösamöllan 261, 225 94 LUND
16. Stacey Sörensen, Håstad 111, 225 94 LUND
17. Anna Åkesson, Stångby 642, Åkesborg, 225 91 LUND
18. Cecilia Åkesson, Stångby 642, Åkesborg, 225 91 LUND
19. Christer Åkesson, Prästlönebostället, V Hoby 1, 225 91 LUND
20. Eva Åkesson, Nybo Håstad, 225 94 LUND
21. Kerstin Åkesson, Stångby 642, Åkesborg, 225 91 LUND
22. Kristina Åkesson, Stångby 642, Åkesborg, 225 91 LUND
23. Louise Åkesson, Prästlönebostället, V Hoby 1, 225 91 LUND
24. Sture Åkesson, Stångby 642, Åkesborg, 225 91 LUND
25. Torsten Åkesson, Nybo Håstad, 225 94 LUND
26. Kerstin Årnes, Håstad 112, 225 94 LUND
27. Simon Årnes, Håstad 112, 225 94 LUND

### MOTPARTER

1. Eolus Vind AB, Box 95, 281 21 HÄSSLEHOLM
2. Länsstyrelsen i Skåne län, 205 15 MALMÖ

### ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen, miljöprövningsdelegationen, i Skåne läns beslut den 19 mars 2009, dnr 551-58046-08, se bilaga 1

### SAKEN

Tillstånd till vindkraftverk

Dok.Id 125275

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 VÄXJÖ	Kungsgatan 8	0470-868 00 E-post: miljodomstolen.vaxjo@dom.se	0470-868 40	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

**DOMSLUT**

1. Miljödomstolen avvisar yrkandet om prövning av dispens från biotopskyddsbestämmelserna.
2. Miljödomstolen ändrar villkor 5 till följande lydelse:
  5. *Om olägenheter i form av reflexer uppstår vid bebyggelse ska åtgärder vidtas så att olägenheterna upphör.*
3. Miljödomstolen föreskriver om följande nya villkor:
  8. *Befintliga uteplatser, eller om sådana saknas, ett område om 5 x 5 meter intill beskuggade bostadshus får inte belastas med en faktisk skuggbildning överstigande åtta timmar per kalenderår.*
  9. *Vindkraftverken får inte tas i drift innan det befintliga vindkraftverket på fastigheten Hoby 20:1 (Hobygård) har tagits ur drift.*
4. Miljödomstolen ändrar första punkten avseende överlåtelse åt tillsynsmyndigheten att vid behov meddela närmare villkor till följande lydelse:
  - *eventuella olägenheter av reflexer ska upphöra samt*
5. Miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.

**BAKGRUND**

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne län gav i det överklagade beslutet Eolus Vind AB tillstånd enligt 9 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken för en gruppstation med tre vindkraftverk, med en effekt på vardera 2-3 MW, inom fastigheterna Stångby 11:6 och Hoby 20:1 i Lunds kommun. Tillståndet gäller till och med den 31 december 2038. För tillståndet gäller ett antal villkor avseende bland annat buller, skuggor och reflexer. Miljöprövningsdelegationen har vidare överlåtit åt tillsynsmyndigheten att vid behov meddela ytterligare villkor beträffande skuggor.

**YRKANDEN M.M.**

**Lars Assarsson m.fl.**, ägare till, boende på samt brukare av ett antal närliggande fastigheter, yrkar i första hand att tillståndet ska upphävas och i andra hand att ärendet ska återförvisas till länsstyrelsen för vidare handläggning. De yrkar vidare att miljödomstolen ska pröva frågan om dispens från biotopskyddsbestämmelserna samt att flygsäkerheten vid besiktning av kraftledningarna med helikopter ska säkerställas. De anför

gemensamt i huvudsak följande. Bolaget ansöker om tillstånd för vindkraftverk med en effekt på 2-3 MW, men baserar värdena avseende ljud i miljökonsekvensbeskrivningen på en reducerad effekt om 1,2 MW. Detta ger ett påtagligt lägre källjud än om verken körs med effekten 2 MW. Enligt bolagets ljudberäkning kommer 40 dB(A) att överskridas på flera fastigheter. Om de sökta verken betraktas var för sig och koordinaterna valts vid bostad enligt Miljööverdomstolens mål M 9282-02 skulle, trots den reducerade effekten, 40 dB(A) överskridas. Bolaget har vidare valt olika verk för ljudrespektive skuggberäkningarna. Båda har en maximal uteffekt på 2 MW. Frågan är hur resultaten skulle bli för verk med 3 MW uteffekt. Vindkraftverken kommer att leda till oacceptabla skuggstörningar, som mångdubbelt överskrider vad Miljööverdomstolen angett som acceptabelt i mål M 9178-02. På de redovisade skuggkartorna tas ingen hänsyn till nivåskillnaderna och de stämmer således inte med de redovisade siffervärdena. Dessa olika redovisningsätt skapar oklarheter.

Möjlighet att sprida samma antal verk på olika platser finns inte i närområdet. Landskapsbilden kommer därmed att förändras mycket negativt. Platsen ligger i ett öppet landskap med åkrar och gårdar som inte är påverkat av etableringsföretag. Unikt för området är de omkringliggande gamla byarna. I länsstyrelsen rapport "Lokalisering av vindkraftverk och radiomaster i Skåne" från 1996, anges att stora markområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag bör undantas från större grupplokaliseringar av vindkraftverk. I länsstyrelsens rapport "Vindkraft i Skåne" från 2003 anges att det i den tidigare rapporten rekommenderas ett avstånd mellan vindkraftanläggningar på 3-5 km för att hålla isär anläggningarna och skapa fria vyer mellan dem, men att vindkraftverken idag är större varför ett avstånd på 5 km kan vara lämpligt. Inom avståndet 5 km från den aktuella etableringen finns redan idag ett flertal vindkraftanläggningar. Tornen på de aktuella vindkraftverken är dubbelt så höga som de som legat till grund för bedömningen i kommunens översiktsplan att platsen är lämplig för vindkraftetablering.

Värdet på närliggande fastigheter i området kommer att påverkas negativt. Den föreslagna placeringen skulle även innebära allvarlig fara och verksamhetsinskränkningar för närliggande fastigheter. Två av verken kommer att stå vid gränsen till intilliggande fastigheter, vilket innebär att rotoreorna kommer att sträcka sig långt över grannfastig-

heterna. Detta medför intrång och betydande olägenheter samt inverkar negativt på möjligheterna till utveckling på dessa fastigheter. Om en olycka inträffar med något av vindkraftverken kan det medföra personella och materiella skador på intilliggande fastigheter. Dessa används för jordbruk, vilket innebär att personer under längre eller kortare tider kommer att arbeta direkt intill verken eller under rotorerna. Betydelsen av skyddsavstånd poängteras bland annat i Vestas skyddsföreskrifter, där det anges att man inte bör vistas inom 400 meters avstånd om det inte är nödvändigt. Det finns vidare risk för nedisning. Skyddsavståndet på grund av iskastning ska enligt en formel i Elforsk rapport 04:13 vara 255 meter för ett Vestas V 90 2 MW-verk. Inom detta avstånd från de aktuella verken bedrivs jordbruk och där finns en allmän väg. Såväl vägen som området i sig är utpekade i den fördjupade översiktplanen för Stångby såsom intressant för rekreation. Vägen finns även med i en av Lunds kommun utgiven cykelkarta. Ljudnivån vid vägen skulle enligt bolagets beräkningar bli långt högre än vad länsstyrelsen rekommenderar i rapporten "Vindkraft i Skåne län" för rekreationsområden som är av riksintresse eller som har utpekats i översiktsplanen.

Bolagets redovisning av alternativ utformning och placering är ofullständig. För de alternativ som presenterats finns ingen redovisning av påverkan från ljud eller skuggor på omkringliggande fastigheter. Det saknas vidare redovisning av en flyttning geografiskt av huvudalternativet. Miljökonsekvensbeskrivningen är svåröverskådlig och kan leda till felaktiga slutsatser, bland annat på grund av det som nämnts ovan beträffande reducerad effekt vid ljudberäkningarna samt att olika verk använts vid ljud- respektive skuggberäkningarna. Trots påpekanden har bolaget inte kommit in med alla rättelser, kompletteringar och tillägg som begärts.

Eftersom verken måste köras på reducerad effekt för att inte överskrida 40 dB(A) kommer den producerade energin att bli mycket lägre än vad bolaget har redovisat. Om koordinaterna för de närliggande fastigheterna valts vid bostad överskrider 40 dB(A), varför de måste köra med ännu lägre effekt och den producerade energin därmed reduceras ytterligare. Antalet skuggtimmar kommer vidare att bli långt över vad Miljööverdomstolen anger som acceptabelt. Detta ställer krav på skuggreglering, vilket medför att den producerade energin reduceras ytterligare. Avstånden mellan de tre verken är också sådana att de skulle "stjäla" energi från varandra. Detta reducerar den



producerade energin ytterligare. Totalt sett saknar den föreslagna vindkraftsetableringen både realism och samhällsnytta. Effekterna av etableringen är vidare av den dignitet att den bör stoppas enligt 2 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

– Lars Assarsson m.fl. åberopar tre egna yttranden till länsstyrelsen samt Byggnadsnämnden i Lunds kommuns beslut den 21 februari 2008, §§ 35 och 36.

Utöver detta anför vissa av de klagande i huvudsak följande.

**Anders och Ann-Mari Bergström**, ägare till fastigheten Håstad 6:3: Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen och i de av länsstyrelsen begärda kompletteringarna tillsynes konsekvent undanhållit fakta beträffande deras fastighet. Först efter påpekanden har felaktigheterna rättats, men det kvarstår flera oklarheter. Bild 1 och 2 i bolagets komplettering den 18 juni 2007 är inte tagna i riktning mot vindkraftverken. Bild 2 är dessutom tagen så långt från verken att den helt saknar betydelse för ärendet. I denna handling beskrevs fastigheten som ”Lilla Håstad by”, med viss värden för ljud- och skuggpåverkan samt skuggkalender, vilka inte kan verifieras. I samband med länsstyrelsen syn den 31 januari 2008 ålades bolaget att komma in med komplettering bekräftar nämnda felaktigheter i den tidigare kompletteringen. Det märkliga i den senare kompletteringen är att skuggkalendern helt överensstämmer med den som redovisades tidigare, medan ljud- och skuggpåverkan helt har ändrats. Vilka värden som är de korrekta går inte att verifiera. Enligt bolagets miljökonsekvensbeskrivning har skuggberäkningen gjorts som om landskapet är helt plant. Såsom framgår av åberopad beräkning av synfältet över vindkraftverken är det stora nivåskillnader mellan verkens placering och deras fastighet. Detta innebär att de skuggdagar och skuggtimmar som redovisas blir helt vilseledande. De korrekta uppgifterna är nödvändiga för att bedöma den skuggpåverkan respektive värdeminskning som fastigheten kommer att drabbas av på grund av vindkraftverken. Bolaget bör därför redovisa korrekta fakta, med hänsyn taget till nivåskillnaderna, vad gäller antalet skuggdagar per år, värsta fallet för skuggor i timmar per år, maximala antalet skuggtimmar per dag samt skuggkalendrar för månader respektive dygnstid.

– Anders och Ann-Marie Bergstöm åberopar s. 7 i bolagets komplettering den 18 juni 2007, en beräkning av synfältet över vindkraftverken från fastigheten Håstad 6:3 samt s. 13-14 i den komplettering bolaget ålades att komma in med i samband med länsstyrelsens syn den 31 januari 2008.

**Ingmar och Lotta Kronfeldt**, ägare till fastigheten Håstad 6:19: På södersidan av huset, där de har två uteplatser, kommer de att drabbas av skuggor från vingarna under sommardagar. Från ovanvåningen kommer de att ha tämligen fri sikt mot vindkraftverken. Detta kommer att störa utsikten och innebära att de får skuggor från vingarna i det rum där de huvudsakligen vistas. Även under vinterdagar kommer skuggorna att störa. Eventuellt kommer även buller att störa på uteplatserna. I vilken utsträckning detta kommer att ske är svårt att avgöra i dagsläget, men fastigheten ligger för övrigt tyst och fridfullt. Om vindkraftverken byggs kommer värdet på deras fastighet att minska med uppskattningsvis 10 %. Vetskapen om detta utgör en störningsfaktor i sig. Följande felaktigheter förekommer i ansökningshandlingarna. Bolaget har angett olika uppgifter för bullernivå och skuggtider för deras fastighet. Det anges också att de inte alls kommer att störas eftersom nivåskillnaderna skyddar fastigheten, men detta har visat sig vara fel. Bolaget har inte tydligt angett vilka effekter som kommer att drabba dem. Bolaget måste tydligt beskriva hur det fått fram sina uppgifter, så att dessa kan kontrolleras och riktigheten av dem kan bedömas. Annars går det inte att avgöra i vilken utsträckning de verkligen kommer att störas om verken byggs.

**Anders Månsson**, ägare till fastigheten Hoby 12:2: Stångby mosse är naturreservat. Området är intressant ur markhistorisk synpunkt och utgör ett viktigt inslag i landskapsbilden. I den kommunala naturvårdsplanen är naturreservatet utökat åt öster (Riksintresse M:K45), vilket innebär att Stångby by med omgivningar innefattas. Vindkraftverken kommer att gränsa till och störa dessa kulturmiljöer. Eftersom Västra Hoby, Håstad och Stångby kyrkor ligger i en dalgång och platsen är flack, kommer vindkraftverken att bli mycket dominerande i landskapsbilden. När Lunds kommun antog översiktsplanen 1998 hade ett gängse vindkraftverk en effekt i storleksordningen 600 kW och en totalhöjd på cirka 75 meter, att jämföras med de föreslagna verken. Det har inte gjorts undersökningar av hur djurlivet på platsen kommer att påverkas. Det har framkommit att det uppstår vibrationer från vindkraftverk. Frågan är hur farliga dessa

är för boende och djur i närheten. Bolaget bör åläggas att ta fram en rapport beträffande vibrationerna. Bolaget har inte redovisat hur långt isbitar och delar från verken kan kastas eller vilken anslagskraft de har. Byggnadsnämnden har inte tillstyrkt ärendet.

– Anders Månsson åberopar Byggnadsnämnden i Lunds kommuns beslut den 21 februari 2008, §§ 35 och 36.

**Kerstin Nisula samt Gunnar och Ruth Persson**, ägare till respektive boende på fastigheterna Stångby 2:6 och 2:7: Vindkraftverken kommer att ge upphov till ljudstörningar från rotorbladen vid nordostlig vind. Under vår och försommar kommer de att störas av irriterande solreflexer från verken på morgonen. På grund av dessa störningar påverkas fastighetens värde.

**Lisa Nyberg**, ägare till fastigheten Håstad 14:2: Hon och hennes familj bor året runt på hennes fastighet, i den dominerande sydsydvästliga vindriktningen och 470-505 meter från det närmaste av vindkraftverken. Alla husets sovrum på båda våningarna ligger i riktning mot vindkraftverken. Trädgården vetter också mot sydsydväst. Olägenheterna kommer att bli så omfattande att de blir hårt drabbade. Hon kommer aldrig att kunna öppna fönster eller ha persienner eller rullgardiner uppe. Hon är professionell oboist och i hennes tjänst ingår att spela i symfoniorkester. Hennes hörsel mäts regelbundet av företagshälsovården och har alltid legat på en nivå som är högre än genomsnittskurvan för hennes ålder. Vid besök på likvärdiga vindkraftsanläggningar har hon konstaterat att bullret är chockerande och bedövande samt att hon upplever det som extremt stressande på upp emot 900 meters avstånd. Motorljud och vingljud är två helt separata olägenheter. Vindkraftverkens motorljud har en decibelnivå som motsvaras av en vanlig jordbrukstraktor i arbete. Vindkraftverken kommer att bli som tre traktorer med arbetsvarvtal upphissade i tre 80-metersmaster, där den närmaste står cirka 470 meter från hennes sovrum. De kommer aldrig att stanna, utan gå dygnet runt och året runt. Det är en olägenhet av permanent karaktär och av helt annan natur än vad vårsådd och skörd ger. Hennes hus har 40 cm tjocka lerstensväggar. Hon kan utan problem höra alla olika jordbruksmaskiner på 800-1200 meters avstånd. Det är ett mycket dovt men fysiskt påtagligt ljud som ger en i kroppen kännbar våglängd med en stark upplevelse av obehag. Den näst högsta skuggningstiden på ett 140-tal timmar, drabbar hen-

nes fastighet och de som bor där. Dessa skuggor är som taktslag och rytmer som inte går att undkomma eller påverka. Med hennes speciella bakgrund är detta en oerhörd stressfaktor. Hon kan inte bygga eller plantera några naturliga eller artificiella hinder som skulle kunna stänga ute eller dämpa ljudet och skuggorna. Till skillnad från hennes grannar äger hon ingen mark runt sin tomt. Tomten är sjuhörnig, med ett hundraårigt hus omgivet av några enstaka 25 meter höga bokar. Bolaget har anfört att de fyra träd som står sydväst om hennes hus skulle utgöra buller och skuggskydd, men så är det inte. Frågan är dessutom vad som händer när träden välter över hus och trädgård i en kraftig virvelvind orsakad av verkens nära placering. Det kommer att bli svårt att överhuvudtaget kunna bo kvar, förvalta ett unikt och historiskt boende samt att kunna fortsätta och utvecklas i hennes yrke. Om hennes hörsel och sensitivitet för rörelse och rytm förstörs så förstörs hennes liv. Hon kan därför inte acceptera någon form av ljud eller skuggor från vindkraftverken.

**Eva och Torsten Åkesson**, ägare till fastigheten Håstad 4:2 m.fl.: De äger, bor på och brukar en jordbruksfastighet öster om de planerade vindkraftverken. Verkens placering gör att deras skuggor kommer att avlösa varandra. De kommer att få skuggor från sen eftermiddag tills solen går ner från april till september. Eftersom det till övervägande del blåser från väster, kommer de även att få en förstärkt ljudpåverkan. Hela rotorarean står vid västlig vind mot väster och ger då maximal skuggeffekt hos dem. Dessa roterande skuggor kommer att vara mycket psykiskt påfrestande att leva med hela sommarhalvåret i trettio år. Vid traktorkörning på fälten kommer det att vara mentalt mycket jobbigt att utföra både mekaniska och manuella arbetsinsatser som kräver precision, då man befinner sig i en ”snurrig värld”. Eva Åkesson lider av flera sjukdomar såsom Dercums sjukdom (fettvävnadsreumatism), diabetes, psoriasis och högt blodtryck. De har båda sömnsvårigheter. Sedan Eva Åkesson fick Dercums sjukdom har hon ständigt förhöjd kroppstemperatur. De sover därför med fönstret öppet. 40-decibelkurvan för vindkraftverken kommer att vara strax utanför bostaden. Sovrummet är beläget mot väster på andra våningen och de har i dagsläget inga ljud från det hållet. Åt öster ligger järnvägen på 800 meters avstånd. De lämnar sällan sin bostad mer än några timmar då och då. Eva Åkessons sjukdom gör att hon ganska plötsligt får mycket ont på skiftande ställen i kroppen och måste lägga sig ett par timmar. Om vindkraftverken kommer till stånd får hon med största sannolikhet en förvärrad sjukdomsbild av

den stress som verken kommer att medföra. Vindkraftverken kommer att få en stor negativ inverkan på värdet på deras fastighet samt eventuella framtida användningsområden för byggnaderna och marken. De bedriver idag grisproduktion, men denna kommer att upphöra om några år när de går i pension. Deras barn funderar på att driva gården vidare såsom bed & breakfast, bo på lantgård eller med uthyrning av stallplatser. Men genom vindkraftverken kommer en "död hand" att läggas över fastigheten och framtida utvecklingsmöjligheter blir helt tillintetgjorda. Det finns vidare flera genuina byar nära etableringsplatsen. Det är häpnadsväckande att komma på tanken att bygga tre så stora vindkraftverk i detta småskaliga, natursköna område. Det är även förvånande att två av verken ska placeras alldeles i gränsen till en grannfastighet och det tredje intill en mycket gammal pilevall.

– Eva och Torsten Åkesson åberopar ett läkarintyg.

**Kerstin och Simon Årnes**, boende på fastigheten Håstad 7:2: Hela deras trädgård och uteplatsen vetter mot de planerade vindkraftverken. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen förväntas de boende i området befinna sig i trädgårdarna på kvällen. De kommer alltid att utsättas för skuggor när de befinner sig i trädgården, eftersom de sitter där när vädret är fint och det är då som verken ger skuggor. Även inomhus kommer de att drabbas av skuggor. Ett köksfönster och ett vardagsrumsfönster vetter mot de planerade verken. Bolaget anser att arean för verken är försumbar jämfört med den totala odlade ytan i Skåne, trots att försiktighet med byggnation på klass 8-10-jord ska iakttagas. Enligt det lokala miljömålet ska Lunds kommun öka sin förbrukning av el producerad av förnybara energikällor till 2 000 GWh år 2010. Av detta kommer de tilltänkta verken att ge 18 GWh, vilket är försumbart. Det finns bara en orsak till att verken byggs och det är, såsom framgår av miljökonsekvensbeskrivningen, att bidra till att förbättra lönsamheten för de företagare som sköter odlingslandskapet. Bolaget och lantbrukarna som upplåter marken tjänar pengar på vindkraftverken. Någon större hänsyn till kringboende tas inte, utan bolaget lutar sig mot datoriserade kalkyler och miljömål skrivna av kommunen. Bolaget framställer kommunens miljömål som sin egen verksamhetsbeskrivning. Vindkraftverk bör byggas på platser som inte är så hårt exploaterade och inte på den bästa jordbruksmark som går att uppbringa. Bolaget och

markägarna har inte rätt att inskränka rörelsefriheten, upplevelsen och njutningen av att uppehålla sig i sin egen trädgård, gömda bakom felaktiga kalkyler och riktlinjer.

**Christer och Louise Åkesson**, delägare i fastigheten Hoby 1:1: Deras fastighet är en av dem som ligger allra närmast de planerade vindkraftverken. De har inlett en omfattande renovering i syfte att erbjuda såväl korttidsboende som festarrangemang på gården. Detta kommer att leda till såväl skatteintäkter som att ett antal personer på orten får sysselsättning. Om tillstånd till verken beviljas blir de tvungna att avskryva dessa planer. Såväl skuggorna som ljudet från verken kommer att leda till att de inte kan erbjuda den rofyllda miljö som var tänkt. De återkommande felaktigheterna i beräkningarna som bolaget har presenterat gör att de inte kan känna förtroende för att störningarna blir i enlighet med vad bolaget har angett. Om störningarna efter uppförandet av verken skulle visa sig bli ännu större än beräknat torde myndigheternas tolerans gentemot bolaget, med hänsyn till den betydande investeringen, vara sådan att de tvingas acceptera ännu större olägenheter.

**Anna, Cecilia, Kerstin, Kristina och Sture Åkesson**, ägare till fastigheten Stångby 29:1: De tre höga vindkraftverken på deras grannfastigheter kommer att bli en direkt olägenhet för dem. En olägenhet måste vara en individuell upplevelse och kan inte mätas enligt olika tabeller, gränsvärden eller riktvärden. De förutsätter därför att det är deras upplevelser av vad en olägenhet är som kommer att styra tillämpningen av villkor 5. Villkoret ska alltid vara uppfyllt och åtgärder kommer därför alltid att behöva vidtas när det är soligt. Länsstyrelsen skriver också i sitt slutliga yttrande att olägenheter på grund av rörliga skuggor inte tillåts från anläggningen. Miljöförvaltningen i Lunds kommun, som ska bevaka att alla villkor ständigt är uppfyllda, har haft förslag till ändringar och omarbetningar av beslutsformuleringarna. Den nu gällande översiktsplanen från 1998 (med viss översyn 2001) med utpekande av de områden som anses vara lämpliga för vindkraft, gjordes då det var andra förutsättningar eftersom vindkraftverken var betydligt mindre då. Beslut om de tre aktuella vindkraftverken bör därför avvaktas tills kommunens nya översiktsplan är fastställd och det kanske kommer nya infallsvinklar beträffande hur markområdet ska nyttjas. I det föreslagna området för de nya verken finns redan två vindkraftverk. Bolaget nämner endast att verket på fastigheten Hoby 20:1 kommer att monteras ner innan de nya ska uppföras. Det

överklagade tillståndet är inte villkorat av att båda de gamla vindkraftverken monteras ner. Denna fråga bör ingå i villkoren.

**Eolus Vind AB** bestrider bifall till överklagandena och anför i huvudsak följande. Riktvärdet för ljud från vindkraftverk vid bostäder på 40 dB(A) kommer inte att överstigas. Om olägenheter i form av skuggor uppkommer vid omgivande bostäder kommer åtgärder för att begränsa olägenheterna att vidtas. Olägenheter i form av buller och rörliga skuggor är därmed inte så stora att verksamheten inte kan tillåtas. Vindkraftverk ger alltid en påverkan på landskapsbilden. I detta fall minskas denna påverkan genom att vindkraftverken bildar en sammanhållen och enhetlig grupp istället för att sprida ut samma antal verk på olika platser. Vindkraftetableringen kommer inte att innebära någon påtaglig skada på något riksintresse. I överklagandena hänvisas till att byggnadsnämnden har avslagit bygglovsansökan. Detta beslut har dock upphävts av länsstyrelsen.

När det i störningsanalysen står att "sikten är skydd" menas inte att man inte kan se vindkraftverken från platsen. Det finns däremot hinder (i form av t.ex. byggnader eller vegetation) som innebär att man inte har fri utsikt mot verken, men att man ändå kan se delar av dem. I skuggberäkningarna har hänsyn tagits till nivåskillnaden mellan vindkraftverkens och bostädernas placering. De skuggvärden som redovisas för de olika fastigheterna är alltså beräknade med hänsyn tagen till nivåskillnaden. I den skuggkartan som redovisar den ungefärliga skuggutbredningen har dock ingen hänsyn till nivåskillnaden tagits. I den reviderade störningsanalysen redovisas buller och skuggor för fastigheten Håstad 6:3. Dessa värden redovisas också i Bilaga 7 i miljökonsekvensbeskrivningen. I den tidigare störningsanalysen redovisades värden för den bostad i Lilla Håstad som låg närmast vindkraftverken. Tidpunkterna för skugga för denna bostad redovisas i både den gamla och den reviderade störningsanalysen. Skuggningen på fastigheten Håstad 6:3 kommer att ske under slutet av oktober t.o.m. februari, men under kortare tid per dag jämfört med bostaden i Lilla Håstad. Den förväntade skuggtiden på fastigheten Håstad 6:3 är under fem timmar per år.

**Länsstyrelsen** avstyrker bifall till överklagandena och anför att verksamhetsutövarna är skyldiga att följa de villkor som framgår av det överklagade beslutet.

**Parterna** har yttrat sig över det som har tillförts målet.

**Lunds stifts prästlönetillgångar och Lunds domkyrka**, ägare till fastigheterna Hoby 1:1 och Lilla Harrie 27:1 respektive Stångby 19:1, samt **Lena Simonsson-Torstensson**, ägare till fastigheten Håstad 5:1 m.fl. har biträtt övriga klagandes gemensamma yttrande.

**Miljödomstolen** har hållit syn i målet.

### DOMSKÄL

Tillståndsprövning av en miljöfarlig verksamhet innefattar frågan om den är tillåtlig med beaktande av bestämmelserna i miljöbalken samt, om så är fallet, vilka villkor som bör föreskrivas för att begränsa olägenheter för människors hälsa och miljön till acceptabla nivåer. Härvid kan verksamhetens påverkan på eventuella framtida närliggande verksamheter inte beaktas. Frågor som gäller effektivitet och lönsamhet för verksamheten prövas inte och påverkar således inte heller tillåtligheten. Prövningen omfattar vidare inte ersättning för skada som verksamheten kan orsaka. Talan om sådan ersättning kan väckas i enlighet med bestämmelserna i 32 kap. miljöbalken.

I målet tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet. Därutöver bör följande tilläggas.

Med olägenhet för människors hälsa avses enligt 9 kap. 3 § miljöbalken en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 1997/98:45, del 2, sid. 109) uttalas att störningen måste vara av någon betydenhet och inte av helt tillfällig natur samt kunna vara skadlig i antingen fysiskt eller psykiskt hänseende på en människas hälsotillstånd. Även störningar som i första hand påverkar välbefinnandet i inte ringa grad, t.ex. buller och lukt, omfattas. Här avses störningar som inte är av sådan karaktär att de kan visas vara direkt hälsoskadliga men som ändå påtagligt inverkar på människors psykiska välbefinnande. Bedömningen måste utgå från vad människor i allmänhet anser vara en olägenhet och kan inte enbart baseras på en enskild persons



reaktion i det enskilda fallet. Hänsyn bör dock tas till personer som är något känsligare än normalt, t.ex. allergiker. Störningen måste vidare ha en viss varaktighet. Hit räknas både regelbundna störningar och störningar som återkommer vid flera tillfällen om än inte med någon regelbundenhet.

Miljödomstolen gör följande bedömning.

Det som anges i en kommunal översiktsplan utgör endast vägledning vid tillståndsprövning enligt miljöbalken. Den gällande översiktsplanen för Lunds kommun, eller det faktum att det pågår en revidering av den, utgör inget hinder mot att tillåta de planerade vindkraftverken.

Uppförande och drift av vindkraftverk medför alltid en viss påverkan på landskapsbilden. På den aktuella platsen är landskapsbilden redan påverkad av bland annat befintliga vindkraftverk och kraftledningar. Den ytterligare påverkan som de sökta vindkraftverken kommer att medföra kan inte anses vara av sådan omfattning att de på den grunden inte kan tillåtas. Verksamheten kommer inte heller att påverka områden av riksintresse eller andra särskilt skyddade områden på ett sådant sätt att det utgör hinder för tillåtligheten.

Ett av vindkraftverken ska uppföras vid en pilevall som omfattas av bestämmelserna om biotopskydd i 7 kap. miljöbalken. Dessa bestämmelser innebär ett skydd för den naturmiljö som pilevallen utgör. Biotopskyddet avser endast åtgärder inom biotopskyddsområdet, men även den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utanför området ska iaktta hänsyn så att skada inte uppkommer på det berörda biotopskyddsområdet (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 79-82). En verksamhet som bedrivs inom ett biotopskyddsområde och som kan skada områdets naturmiljö är inte tillätlig om inte dispens har medgetts. Eolus Vind AB har uppgett att varken etableringen eller driften av vindkraftverket kommer att skada pilevallen. Det har inte kommit fram någon omständighet som medför att det finns skäl att ifrågasätta denna uppgift. Biotopskyddsbestämmelserna utgör således inget hinder mot att tillåta vindkraftverket på den angivna platsen. Prövning av dispens från biotopskyddsbestämmelserna görs efter an-

sökan från verksamhetsutövaren av länsstyrelsen såsom första instans. Yrkandet om att miljödomstolen ska pröva denna fråga ska därför avvisas.

Två av vindkraftverken ska uppföras precis vid en fastighetsgräns. Detta medför i och för sig vissa risker och olägenheter för dem som bedriver jordbruksverksamhet på grannfastigheterna. Med hänsyn till att det rör sig om begränsade tider som vistelse i verkens omedelbara närhet måste ske, kan dessa risker och olägenheter inte anses vara av sådan dignitet att de utgör hinder mot placering av verken på de sökta platserna.

E.ON Kraftnät Sverige AB har i ett mail till Eolus Vind AB den 8 september 2009 uppgett att placeringen av det ena av verken på ett avstånd av cirka 150 meter från bolagets kraftledningar inte möter något hinder i detta fall. Detta måste anses innebära att avståndet enligt kraftbolaget är tillräckligt såväl vid ett haveri som vid en inspektion av kraftledningarna med helikopter. Miljödomstolen finner inte anledning att göra någon annan bedömning. Något hinder mot etableringen med hänsyn till avståndet till kraftledningarna föreligger således inte.

Om det framgår av utredningen att en verksamhet inte kan bedrivas inom ramen för de villkor som bör föreskrivas kan verksamheten inte tillåtas. Även med hänsyn till de invändningar som klagandena har haft beträffande den utredning som Eolus Vind AB har presenterat, föreligger det inte sådana brister i utredningen att den inte kan godtas som underlag för prövningen. Av utredningen framgår att de villkor som bör föreskrivas ska kunna innehållas vid bedrivande av verksamheten. Detta även med beaktande av samverkan med det befintliga vindkraftverket på fastigheten Stångby 1:1 (Botillelund). Skäl att inte tillåta vindkraftverken föreligger således inte heller på denna grund. Det har inte heller i övrigt kommit fram någon omständighet som medför att de inte kan tillåtas.

De av miljöprövningsdelegationen fastställda villkoren får anses väl avvägda och i enlighet med gällande praxis, utom vad gäller regleringen av skuggor och reflexer från vindkraftverken vid närliggande bostäder. Beslutets utformning ger i dessa avseenden alltför stort tolkningsutrymme och medför således en osäkerhet för såväl verksamhetsutövaren som de närboende. Frågan om vilka begränsningar som ska gälla för skuggor

bör därför lyftas ut från villkor 5 och ett särskilt, mer preciserat, villkor föreskrivas (jfr MÖD 2004:40). Vid dessa förhållanden finns inte skäl att överlåta åt tillsynsmyndigheten att vid behov meddela närmare villkor vid olägenheter av skuggbildning. Frågan om närmare villkor vid olägenheter på grund av reflexer bör däremot överlåtas åt tillsynsmyndigheten. Miljöprövningsdelegationens beslut ska därför ändras i denna del på sätt som framgår av domslutet.

Eolus Vind AB har uppgett att det befintliga vindkraftverket på fastigheten Hoby 20:1 (Hobygård) kommer att tas ur drift innan de nu prövade verken tas i drift. Att så sker bör säkerställas genom föreskrivande av ett villkor.

Med dessa ändringar av och tillägg till de av miljöprövningsdelegationen föreskrivna villkoren får det anses säkerställt att verksamheten kan bedrivas utan att den medför sådana olägenheter för människors hälsa och miljön som inte bör tålas. Denna bedömning har gjorts med beaktande av gällande praxis samt vad som kan anses vara olägenheter enligt ovan refererade bestämmelse och förarbetsuttalande. Utgångspunkten är således vad som är oacceptabla olägenheter för människor i allmänhet samt för dem som är något känsligare än normalt. Den påverkan som en verksamhet kan få på särskilt känsliga personer kan emellertid inte beaktas i detta sammanhang. Miljödomstolen vill härvid betona att bolaget är skyldigt att följa de föreskrivna villkoren.

**HUR MAN ÖVERKLAGAR**, se bilaga 2 (Dv 427)

Överklagande senast den 22 december 2009.

Håkan Nordling

Bertil Varenus

I avgörandet har deltagit lagmannen Håkan Nordling, ordförande, miljørådet Bertil Varenus samt de sakkunniga ledamöterna Bo Selmer och Tommy Danielsson. Målet har handlagts av beredningsjuristen Charlotte Engell.